

Baleset-megelőzés az építőipari ágazatban

Az Európai Unióban az építőiparban a legnagyobb a baleseti kockázat⁽¹⁾, minden évben több mint 1300 ember hal meg építőipari balesetekben. Az építőipari munkavállalók más foglalkozású munkavállalókhöz képest világszerte háromszor nagyobb eséllyel halnak meg és kétszer nagyobb eséllyel szenvednek el sérülést. E balesetek költségei az **egyénre**, a **munkáltatóra** és a **társadalomra** nézve óriásiak. A szerződéses ár jelentős részét képezhetik.

Európában az építőipari cégektől több mint 99%-a **kis-és-középvállalkozás (KKV)**. Az építőipari balesetek ezért leginkább a KKV-kat érintik. E ténylap tanácsai mérettől függetlenül az összes vállalatra vonatkoznak.

A munkaügyi felügyeletek egyesítik erőiket egy biztonságosabb Európa építése érdekében

Az Európa Unió munkaügyi felügyeleti **páneurópai kampányt** indítottak az építőiparban bekövetkező, magasból való lezuhanással járó balesetek számának csökkentése érdekében. A kampány különböző tudatosító tevékenységek és munkaterületen végzett ellenőrzések alkalmazásával 2003-ban indul, és 2004-ben is folytatódik.

A **tudatosító tevékenységek** az építőiparban dolgozó összes személyt célozzák, az ügyfelektől és építészektől a munkáltatókig, szakszervezetekig, munkavállalókig és alvállalkozókig.

A **felügyeleti kampány** az építkezéseken fennálló biztonságra és egészségvédelemre összpontosít, felméri a munkahelyeket és a menekülési útvonalakat. Az ellenőrzéseket annak biztosítása érdekében végzik, hogy megfelelő megelőző intézkedések és rendelkezések legyenek érvényben. A kampány ellenőrzi az építkezéseken a megelőzéssel és koordinációval kapcsolatban fennálló kötelezettségeket is.

Felelőségek

Az ügyfelek, a projektfelügyelők, a munkáltatók, az egyéni vagy önálló vállalkozók egyaránt felelősek a biztonságért. Az európai irányelvekben⁽²⁾ meghatározott vonatkozó követelmények közé a következők tartoznak:

- a munkahelyi biztonság és egészségvédelem figyelembevétele minden **építési** munkában, a tervezési szakasztól kezdve. A munkát a tervezésben és a kivitelezésben részt vevő összes fél között össze kell hangolni;
- biztonságos **munkaeszközök** biztosítása (idetartozik az alkalmasság, a kiválasztás, a biztonsági jellemzők, a biztonságos használat, a képzés és információ, az ellenőrzés és a karbantartás);
- **biztonsági és/vagy egészségvédelmi jelzések** elhelyezése, ha a veszélyek megelőző intézkedésekkel nem kerülhetők el vagy nem csökkenthetők megfelelően;
- a fennálló kockázatoknak megfelelő **egyéni védőeszközök** biztosítása (védősisakok, biztonsági hevederek, szem- és légzésvédelem, biztonsági lábbeli stb.), ha azok más eszközökkel nem előzhetőek meg;
- biztonságos munkakörnyezet és szociális létesítmények biztosítása az **építőipari** munkavállalók számára, pl. hozzáférés, biztonságos közlekedési útvonalak;
- az egészségvédelem és a biztonság általános irányítási **keretének** követése, többek között: kockázatok értékelése és megelőzése; a kockázatok megszüntetését célzó kollektív intézkedések kiemelése; konzultáció az alkalmazottakkal, információ és képzés nyújtása; koordináció az alvállalkozókkal a biztonságot illetően.

Az irányelvekben meghatározott minimumkövetelményeket átültették a **nemzeti jogszabályokba**, amelyek további követelményeket tartalmazhatnak.

Az **alkalmazottak** feladata, hogy aktívan együttműködjenek a munkáltató megelőző intézkedéseivel, a kapott képzésnek megfelelően követve az utasításokat.

A **munkaerővel folytatott konzultáció** követelmény. Ismereteik felhasználása segíti a veszélyek helyes azonosításának és a kivitelezhető megoldások megvalósításának biztosítását.

Balesetek megelőzése – a kockázatok értékelése

Az építőipari munka sok veszéllyel jár, viszont számos „helyes gyakorlat” létezik, amelyek könnyen alkalmazhatók a balesetek megelőzésére. Az első lépés a **megfelelő és elegendő kockázatértékelés elvégzése**.

A munkavállalók és mások (beleértve a helyszín látogatóit, a lakosság áthaladó tagjait) károsító hatásokkal szembeni expozíciója tényleges csökkentésének biztosítása érdekében a kockázatértékelésben az összes kockázatot és veszélyt figyelembe kell venni, és gondoskodni kell arról, hogy az egyik kockázat csökkentése ne növeljen egy másik kockázatot.

Minden veszélyt azonosítani kell, beleértve a munkatevékenységekből és más tényezőkből, pl. a terület elrendezéséből eredőket is. Ezt a fennálló kockázatok szintjének értékelése követi, figyelembe véve a meglévő óvintézkedéseket. Elegendő óvintézkedést tettek, vagy továbbiakra van szükség? A kockázatértékelés eredményei segítik a helyes gyakorlatra vonatkozó, legmegfelelőbb intézkedések kiválasztását⁽³⁾.

Gyakorlati megelőzés

A fő veszélyek közé tartozik a magasban végzett munka, a földmunkák és a tehermozgatás. **Ki kell emelni azokat az intézkedéseket, amelyek a veszélyt annak forrásánál küszöbölik ki vagy csökkentik, és kollektív védelmet biztosítanak.** Egyéni védelmet, például védőeszközöket ott kell használni, ahol a kockázatok más eszközökkel már nem csökkenthetők.

Az átfogó kockázatértékelés mellett folyamatos **monitorozásra** és **rendszeres ellenőrzésekre** van szükség.

INRS — Yves COUSSON

⁽¹⁾ A munkahelyi biztonság és egészségvédelem helyzete az Európai Unióban – Kísérleti tanulmány, 2000. Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökség, ISBN 92-828-9272-7.

⁽²⁾ A <http://europe.osha.eu.int/legislation/> az EU-jogszabályokra, a KKV-knak szóló, illetve a kockázatértékelésre és az építkezésre vonatkozó részletes bizottsági útmutatásra, valamint a tagállamok honlapjaira mutató hivatkozásokat tartalmaz, ahol az irányelveket és iránymutatókat végrehajtó nemzeti jogszabályok találhatóak. Lásd különösen az időszakos vagy helyileg változó építkezésekről szóló irányelvet.

⁽³⁾ Az Ügynökség honlapján az építőiparra vonatkozó információ a következő címen található: http://europe.osha.eu.int/good_practice/sector/construction/

Munkavégzés a magasban

A magasból való lezuhanás az építőiparban bekövetkező sérülések és halálesetek leggyakoribb oka. Az okok közé tartozik a védőkorlát nélküli állványzaton vagy állványpadozaton, illetve megfelelően rögzített biztonsági heveder nélkül végzett munka; a törékeny tetők; valamint a nem megfelelően karbantartott, elhelyezett vagy biztosított létrák.

A teljes építési folyamatot úgy kell megtervezni, hogy minimálisra csökkenjen a leesés kockázata. Már a projekt tervezési szakaszában meg lehet tervezni a lezuhanás elleni védelmet. A kockázat az e célra készült védőkorlátok felszerelésével vagy – ha a kockázat továbbra is fennáll – védősisak biztosításával csökkenthető.

Tehermozgatás

Az anyagok mozgatásának minimalizálását és az anyagok biztonságos kezelését meg kell **tervezni**. Biztosítani kell, hogy az **eszközöket** képzett és gyakorlott munkavállalók üzemeljék be és működtessék.

Az eszközöket szakértő személyrel rendszeresen ellenőriztetni, teszteltetni és vizsgáltatni kell. **A helyszíni tevékenységeket koordinálni kell** – például az emelési műveletek résztvevői nem veszélyeztethetnek másokat, sem pedig fordítva. Ha a **kézi anyagmozgatás** nem kerülhető el, a feladatokat úgy kell megszervezni, hogy a fizikai anyagmozgatás mennyisége és távolsága korlátozott legyen. A munkavállalókat képzésben kell részesíteni a kockázatok elkerüléséről és a technikák alkalmazásáról.

Az **önjáró daruval végzett összes** emelési műveletet szakértő személyeknek kell megtervezniük és elvégezniük. A darukezelő kilátását semmi nem akadályozhatja, és a darut vízszintes talajra kell helyezni, a földmunkáktól és villamos vezetékektől biztonságos távolságban.

Általános „rendtartás” és biztonságos hozzáférés

Fontos a helyszín általános szervezése és rendezettsége. Biztosítani kell például a következőket: biztonságos, akadályoktól mentes hozzáférés (utak, kezelőhidak, létrák, állványzatok stb.) minden munkahely felé és felől; az anyagok biztonságos tárolása, a lyukak körülkerítése vagy lefedése és egyértelmű megjelölése; a hulladék anyagok összegyűjtésére és ártalmatlanítására megfelelő szabályok vonatkoznak; valamint a világítás megfelelő.

Képzés és információ

A munkavállalóknak ismerniük kell a kockázatokat, azok következményeit és a biztonságos tevékenységeik érdekében elvégzendő óvintézkedéseket. A képzésnek valós helyzetekhez kell kapcsolódnia, pl. felmerült problémák, mi nem volt megfelelő, és hogyan lehet elkerülni, hogy ez a jövőben megismétlődjék. Ki kell térni a kockázatokra, a megelőző intézkedésekre, a vészhelyzeti eljárásokra, a problémák bejelentésére, az egyéni védőeszközökre, a munkaeszközökre stb. Szükséges az ismertek felfrissítésére szolgáló képzések beiktatása.

A képzést megfelelő kommunikációval kell segíteni. Az egészségvédelmi és biztonsági kérdések megvitatásának, valamint az információk átadásának a csoportgyűlések részét kell képeznie.

Egyéni védőeszközök

Az építkezéseken az előírás szerint mindig viselni kell az egyéni védőfelszereléseket. Ezeknek kényelmesnek és megfelelően

karbantartottnak kell lenniük, és nem okozhatják más kockázatok növekedését. Használatukról képzést kell tartani. A védőeszközök közé tartoznak: a védősisakok – ha fennáll a veszély, hogy az illetőt leeső tárgyak találják el vagy beütheti a fejét; megfelelő lábbeli – lábujj- és talpvédővel és csúszásgátlóval; védőruházat – például rossz időjárás ellen vagy a jó láthatóság végett, hogy a munkavállalókat könnyebben észre vegyék pl. a járművezetők.

Ellenőrző lista: Lezuhanás a magasból, állványzatról és létráról

- ✓ A biztonság garantálásához a leginkább megfelelő eszközt választották, beleértve a megközelítés és a kiürítés módját?
- ✓ Kizárólag akkor használnak létrát, amikor más eszköz alkalmazását a rövid időtartam és az alacsony kockázat nem indokolja?
- ✓ Az állványzatot szilárd alapon emelték?
- ✓ Minden védőkorlát a helyén van, megfelelő magasságban?
- ✓ Elegendő palló áll rendelkezésre a munkapadozaton?
- ✓ A pallók helyzete biztosan rögzített?
- ✓ Eltávolították az állványzat bármely kötőelemét?
- ✓ A munkához a létra a legbiztonságosabb és legjobb módszer?
- ✓ A létra jó állapotban van, és megfelel a munkavégzés típusának és magasságának?
- ✓ El lehet helyezni a létrát úgy, hogy a túlnyúlás elkerülhető legyen?
- ✓ A létra a tetején és az alján rögzíthető?
- ✓ Az alátámasztó felület szilárd és vízszintes?

Ha bármelyik kérdésre „nem” a válasz, a munka megkezdése előtt megelőző intézkedésekre van szükség. Az intézkedések közé tartozik:

- ✓ gondoskodni kell a nyílások, például a födémekben lévő lyukak biztonságos korláttal (pl. védőkorlát vagy lábdeszka) történő elkerítéséről. A lefedést rögzíteni kell vagy figyelmeztetéssel meg kell jelölni;
- ✓ a felállítás megkezdése előtt ellenőrizni kell, hogy az állványzat valamennyi eleme biztonságos-e;
- ✓ felmáshozás előtt ellenőrizni kell a létrát, hogy jó állapotú-e, és helyzete kellően biztosított-e;
- ✓ az állványzaton lezuhanás elleni védelmet kell használni, különösen a védőkorlátok és a lábdeszka felszerelése előtt, és gondoskodni kell arról, hogy a hevedereket szilárd szerkezethez erősítsék és megfelelően használják;
- ✓ nem szabad eszközöket vagy anyagokat dobni az alsóbb szintekre, a földre vagy a biztonsági védőhálóra

További információ/referenciák

A helyes biztonsági irányítási gyakorlatról további információ érhető el az Ügynökség honlapján: <http://osha.eu.int/>. Az Ügynökség összes kiadványa ingyenesen letölthető. Az Ügynökség honlapján a tagállamok honlapjaira mutató hivatkozások is szerepelnek, ahol nemzeti jogszabályok és az építkezésre vonatkozó iránymutatások találhatóak: Írország esetében <http://ie.osha.eu.int/>, az Egyesült Királyság esetében <http://uk.osha.eu.int/>.

Az e ténylapon szereplő információ nem helyettesíti vagy pótolja az Európai Unió vagy a tagállamok hivatalos szövegeit.

Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökség
Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao, Spanyolország
Tel. (34) 944 79 43 60, Fax: (34) 944 79 43 83
information@osha.eu.int

Európai Bizottság
Munkafelügyeleti Vezetők Bizottsága
DG EMPL D/5
Building Jean Monnet - Office C3/076
Street Alcide de Gasperi
L-2920 LUXEMBOURG
Tel. (352) 4301 32967 - (352) 4301 35257
Fax (352) 4301 34259